Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2026-09-20
Ärendenummer ALV-2026-00393

Handläggare
Ulrika Palmblad Gröön
Telefon: 031-368 96 67
E-post: ulrika.groon@alvstranden.goteborg.se

Beslutsärende – Studieresa till Malmö och Köpenhamn

Förslag till beslut

Styrelsen för Älvstranden Utveckling AB godkänner deltagande i studieresa i projekt Vass kant till vasskant.

Sammanfattning

Innovationsprojektet *Vass kant till vasskant*, som är en del av Geografiskt Omställningslab Lindholmen finansierat av FORMAS, handlar om hur dagens uttjänta kajer ska kunna ersättas med biologiskt aktiva och socialt attraktiva zoner där land och vatten möts. Projektet leds av Lindholmen Science Park och har deltagare från Exploateringsförvaltningen, Göteborgs Universitet, White, Skanska och Älvstranden.

Den 2–4 september 2026 företogs en studieresa för att hämta inspiration och ta del av erfarenheter av goda exempel i Malmö- och Köpenhamnsområdet. En reseberättelse finns i bilaga 1 och programmet för studieresan i bilaga 2.

Deltagare var bolagets två senior advisors som också är deltagare i innovationsprojektet.

Tågresor, hyrcyklar och hotellboende bekostades av projektet, men inte måltider och övriga levnadsomkostnader.

Eftersom bolaget beslutat att delta i olika forskningsprojekt inom Geografiskt Omställningslab Lindholmen, där innovationsprojektet Vass kant till vasskant ingår, är också deltagande i studieresa en viktig del av projektet. Erfarenheter kring hur olika städer tar sig an frågan med kajer, högt vatten, biologisk mångfald mm är något både projektet och bolaget har stor nytta av.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Studieresan i sig har en mycket liten påverkan på bolagets ekonomi eftersom kostnader för resa och logi betalas av forskningsprojektet.

Dock kommer kunskaper kring att ta sig an kajer på ett innovativt sätt sannolikt att bidra till att renovering av kajer och slänter i bolagets bestånd kan göras med mycket mindre ekonomisk insats när det är dags för åtgärder.

Bedömning ur ekologisk dimension

Erfarenheter från studieresan bidrar till innovationsprojektets och bolagets möjligheter att åstadkomma en prototyp som hanterar frågor kring bland annat klimatanpassning, markanvändning och biologisk mångfald.

Bedömning ur social dimension

Studieresan studerade också hur allmänhet involverades i olika processer, något det också finns mål om att göra i innovationsprojektet i samband med att bygga prototypen.

Expedieras

Styrelsesekreteraren diarieför och lägger ut handlingen tillsammans med protokoll inom två veckor efter avslutat styrelsesammanträde på goteborg.se.

Bilagor som ingår i beslutsunderlaget

1. Reseberättelse projekt Vass kant till vasskant

2. Program Studieresa Från vass kant till vasskant

Beskrivning av ärendet

Innovationsprojektet *Vass kant till vasskant*, som är en del av Geografiskt Omställningslab Lindholmen finansierat av FORMAS, handlar om hur dagens uttjänta kajer ska kunna ersättas med biologiskt aktiva och socialt attraktiva zoner där land och vatten möts. Projektet leds av Lindholmen Science Park och har deltagare från Exploateringsförvaltningen, Göteborgs Universitet, White, Skanska och Älvstranden.

Eftersom projektet har ambitionen att bli konkret och bygga en testyta i strandzonen mot älven genomfördes 2-4 september 2026 i samband med starten av projektet, en studieresa för att hämta inspiration och ta del av erfarenheter av goda exempel i Malmö- och Köpenhamnsområdet. En reseberättelse finns i bilaga 1 och programmet för studieresan i bilaga 2.

Deltagare var bolagets två senior advisors Ulf Östermark och Ulrika Palmblad Gröön som också är deltagare i innovationsprojektet.

Tågresor, hyrcyklar och hotellboende bekostades av projektet, men inte måltider och övriga levnadsomkostnader. Därmed utgår traktamente på cirka 1865 kr per person.

Ärendets bidrag i relation till bolagets mål

Ärendet har bäring på två av huvudmålen i bolagets verksamhetsplan enligt nedan:

- Öka värdet på bolagets mark och fastigheter genom utveckling och förvaltning.
- Vi driver på omställningen i våra områden, för ett socialt och ekologiskt hållbart Göteborg.

Bolagets bedömning

Eftersom bolaget beslutat att delta i olika forskningsprojekt inom Geografiskt Omställningslab Lindholmen, där innovationsprojektet Vass kant till vasskant ingår, är också deltagande i studieresa en viktig del av projektet. Erfarenheter kring hur olika städer tar sig an frågan med kajer, högt vatten, biologisk mångfald mm är något både projektet och bolaget har stor nytta av.

Bedömning av ärendets principiella beskaffenhet

Bolaget bedömer att ärendet inte är av principiell beskaffenhet.

Handläggarens namn	Chefens namn:
Ulrika Palmblad Gröön	Ted Lärnhem
Befattning:	Befattning:
Senior advisor	Avdelningschef Fastighet

Reseberättelse studieresa till Malmö och Köpenhamn i innovationsprojekt *Vass kant till vasskant*

Ulrika Palmblad Gröön och Ulf Östermark, Älvstranden Utveckling

Inledning

Innovationsprojektet *Vass kant till vasskant*, som är en del av Geografiskt Omställningslab Lindholmen finansierat av FORMAS, handlar om hur dagens uttjänta kajer ska kunna ersättas med biologiskt aktiva och socialt attraktiva zoner där land och vatten möts. Läs mer om innovationsprojektet i bilagan sist i reseberättelsen.

Projektet leds av Lindholmen Science Park och har deltagare från Exploateringsförvaltningen, Göteborgs Universitet, White, Skanska och Älvstranden. Eftersom projektet har ambitionen att bli konkreta och bygga en testyta i strandzonen mot älven genomfördes 1-3 september 2026 i samband med starten av projektet en studieresa för att hämta inspiration och ta del av erfarenheter av goda exempel i Malmö- och Köpenhamnsområdet. Nedan följer dagboksanteckningar från resan.

Dag 1 Malmö

Nyhamnen

Studieresan startade med tågresa från Göteborg till Malmö. Vi besökte området Nyhamn, ett före detta hamnområde som invigts 1903 och som lades ner när Öresundbron stod klar och person- och fordonstrafiken med färjor över sundet från Malmö upphörde. I en tidigare epok skeppades även jordbruksprodukter smör, säd mm.

Vi fick i samband med lunchen en presentation av ett Testområde i Nyhamnen, det är tänkt att användas för olika slags tester under ca 10 år, i väntan på detaljplanering.

På land testades urban skog, ett tekniskt test av olika trädarter möjliga att använda ”ovanpå” orörda stadsytor.

Den huvudsakliga testverksamheten var dock inriktad på vattenmiljön. Bland annat skulle omfattande tester med ytstrukturer (gabioner med olika material av sten, tegel mm väntas ge hålrum, skydd och livsmiljöer för fiskar och vattenlevande organismer) göras och uppgrundning i terrasser med olika material från gammalt hamndjup (ca 8 m) till 2m testas. Detta väntas gynna olika arter bl a ålgräs som är en nyckelart för många vattenlevande djur. Grundidén är: grunda upp så kommer arter återerablera sig av sig själva. Den långa planen för hela hamnbassängen i Nya hamnen är att efter tester genomföra för undervattensytan - kanske klart om 50 år?

Därefter en dialog med ett syster geo-lab i Malmö. De har fokus på landskapsarkitektur och skisser, med en handbok för Nyhamn som planerad slutprodukt, inga testytor i det projektet. Grundidén var att betrakta mötet mellan land och hav som en zon, inte en linje, utan mjuka upp övergången och skapa nya värden i den zonen. ”Om kajerna bitvis är i dåligt skick och behöver göras något med - renoveras eller annat - varför då inte passa på att tillskapa fler nya värden när man ändå är där och grejar?”

Efter detta besökte vi Naturum Öresund. Vi fick en intressant tillbakablick på hur det kraftigt pressade ekosystemet i Öresund genomgått stora förbättringar under 1990-talet: Köpenhamn fick sina första avloppsreningsverk, skånska åar restaurerades för att förhindra läckage från jordbruket, en stor tillverkare av konstgödsel som läckte ammoniak och gips upphörde och Öresundsbron utformades bra så att det blev undervattensrev där växtlighet och djurliv kunde etablera sig. Naturum berättade också om sin verksamhet att utbilda besökare (elever, studenter, allmänhet och politiker) och konkreta insatser för att engagera studenter, företag m fl. Bland annat fick vi se exempel på hur av skolelever tillverkade ytstrukturer av betongslattar som blir över vid betonggjutning och ska läggas ut som livsmiljöer i havet. Även exempel på billig plantering av bottenvegetation med tyngder från ytan som skolungdomar deltar i, i stället för med hjälp av anlitade dykare och dyra dyktimmar.

Dag 2 Köge

Dag ett slutade med att vi tog tåget över bron till Köpenhamn, och därmed kunde vi starta dag två på resan med en halvtimmes tågresa söderut från Köpenhamn till Köge. Det var en kommun med ca 60.000 invånare, en äldre stadskärna och ambitiösa stadsutvecklingsprojekt i anknytning till havet och en nerlagd hamnverksamhet i södra delen samhället. Det fanns många likheter med Älvstadenområdet i utmaningar och tänk med avseende på höjda havsvattennivåer (liksom i Göteborg krav på +2.8 m) och dagvattenhantering (satsar mycket på öppna lösningar och biologiskt aktiva ytor). Dessutom jobbade man mycket med mjuka övergångar mellan byggda miljöer och naturmiljöer, bl a till en stor saltäng mellan husen och stranden som några gånger om året svämmades över från havet.

För vårt projekt var planerna på hur den gamla hamnbassängen skulle hanteras av stort intresse. Här skilde sig utmaningarna och förutsättningarna jämfört med Göteborg ganska mycket, eftersom kajerna var grundade på sand och spontade (till skillnad från Göteborg där de flesta kajer är grundade

på lera och pålade). Kajerna bedömdes i det närmaste uttjänta och planen var att sponta en ny kaj ca 1 m utanför den gamla och fylla upp mellanrummet med sand, behålla bygga in den gamla kajen som den är utan att riva eller renovera den. Efter mycket diskussioner om finansieringen för hamnförnyelsen hade den landat hos kommunen, exploatörerna skulle inte bidra till investeringen.

Värt att notera var - till skillnad från i Nya hamnen i Malmö - att det inte fanns några ”undervattensprojekt” för naturmiljöerna i havet i Köges hamn. Här var fokuset vad som fanns och syntes på land.

Efter lunch i Köge tog vi tåget tillbaka till Köpenhamn. Workshop och gruppreflektion på hotellet på temat ”vilka idéer har jag/vi fått hittills av resan” och ”vilka frågor har jag/vi fått hittills?”.

Väl tillbaka i Köpenhamn tittade vi som avslutning på dagen på en musselodling på en flotte i Köpenhamn (föreningen Havhöst) och en flytande ö (WWF-projekt).

T.PART 2
Velkommen til
bølgemarken
Fødevareproduktion står for mere end en fjerdedel af vores samlede udledning af klimagasser. Men hvad, hvis der findtes afgrøder, der bidrog positivt til miljøet, når vi producerede dem?
Børnearbejde for en bedre fremtid
Mød afgrøderne
Blåmusling
Tang
Østers
havhøst
VELUX FONDEN

Dag 3. Köpenhamn

Vi tittade den tredje dagen på Lynetteholm (på lite avstånd, eftersom projektet inte tog emot studiebesök i det skede de befann sig i) och fick en omfattande presentation om det gigantiska pågående landutfyllnadsprojektet strax utanför hamninloppet till Köpenhamn.

Bakgrunden till projektet var att stora mängder massor från infrastrukturprojekt och byggnation i Köpenhamn kontinuerligt behöver tas om hand, och samtidigt behöver staden en barriär mot havet för klimatanpassning (när ökande vind och strömmar i kombination med generellt höjda havsnivåer sammanfaller räknar man med upp till 4,5 m högre nivåer).

Efter mycket debatt bestämdes att anlägga en ny stadsdel med massorna i havet som samtidigt ska utgöra ett skydd mot vågorna. Det ska bli 270 ha (2,7 miljoner kvm) och 7 km barriär mot havet, den första etappen om 6 ha planeras bli klar 2029. Hela projektet drivs av ett kommunalägt bolag och väntas generera ett stort ekonomiskt överskott.

Mycket insatser satsas på att göra området attraktivt för Köpenhamnsborna med grön- och strövområden och attraktiva bostäder nära havet, varav 25% social housing. Anpassningar och åtgärder för att kompensera för de biologiska systemen som förstörs under vattnet och de föroreningar som kommer att lakas ut har dock varit mycket begränsade. Utbredningen har blivit något justerad för att inte förstöra onödigt mycket ålgräsängar, försök att flytta plantor av ålgräsängar till andra områden, och utformning av undervattenskonstruktioner som konstgjorda rev har diskuterats, men oklart i vilken omfattning och om det blivit verkstad av tankarna. På en direkt fråga

om några åtgärder för att förhindra eller fördröja utläckaget av föroreningar från massorna blev svaret nej, det kommer man inte att göra.

Bilaga: One-pager *Vass kant till vasskant*

Göteborg står inför en dubbel utmaning: Klimatförändringarna leder till kraftiga skyfall och vattennivåhöjningar, vilket gör att vattennivån i Göta älv beräknas stiga med en meter till år 2100. Parallellt med klimatkrisen pågår den **biologiska mångfaldskrisen**, den sjätte massutrotningen, som hotar ekosystem och hälsa

I gamla industrihamnar som Lindholmen och Frihamnen möter vi dessutom utmaningar med förorenade områden och behovet av att klimatsäkra befintliga kajer. Samtidigt genererar stadens expansion, exempelvis genom Västlänken, stora mängder lera och sten. Dessa massor betraktas idag ofta som avfall snarare än en tillgång. I detta projekt vill vi utmana det synsättet och vända dessa volymer till en värdefull resurs för stadsutveckling.

Från överskottsmassor till blågröna oaser Projektets mål är att skapa en unik testbädd. Här ska vi utveckla och testa så kallade "naturbaserade lösningar" för klimatanpassning. Istället för att enbart förlita oss på traditionella hårda kajkanter, vill vi använda återvunna (cirkulära) massor för att forma mjuka, levande strandzoner som skyddar staden mot vattnet. Genom att anlägga strukturer som stenrev, flytande trädgårdar och musselodlingar skapar vi nya hem för fiskar, fåglar och vattenlevande organismer. Dessa lösningar bidrar till att rena vattnet och öka den biologiska mångfalden, samtidigt som de fungerar som klimatskydd.

En plats för både människor och natur Det handlar inte bara om teknik och biologi. Vi vill skapa en plats där människor trivs. Målet är att förvandla otillgängliga kajmiljöer till attraktiva platser för rekreation, där göteborgarna kan komma nära vattnet. Projektet mäter därför både "hårda" värden som tekniska krav, miljömässiga krav och kostnad och "mjuka" värden som biologisk mångfald, ekosystemtjänster och sociala värden.

Ett samarbete för systemförändring För att lyckas krävs att många olika experter arbetar tillsammans. Projektet leds av Lindholmen Science Park och samlar behovsägarna Älvstranden Utveckling och Göteborgs Stads Exploateringsförvaltning, entreprenör Skanska, landskapsarkitekten på White arkitekter samt forskare vid Göteborgs universitet. Tillsammans utmanar vi dagens regelverk och branschpraxis som ofta utgår från jungfruligt material. Genom att bygga en fysisk prototyp – ett "showroom" för framtiden – vill vi ta fram bevis för att det går att bygga levande strandzoner säkert och kostnadseffektivt med återvunnet material.

Resultatet blir en konkret framtidsvision och rekommendationer för hur Göteborg och andra städer kan skala upp dessa lösningar. Vi vill visa vägen mot en stadsutveckling där lokala massor återanvänds för att skapa en resilient, grönare och mer levande stad.

SCHEMA

Från vass kant till vasskant - Studieresa 2-4 september 2026

Kontakter LSP:	**Alexandra Hegmann**	**+46 (0)73 9939597**
	Karin Svensson	**+46 (0)70 4938627**
	Federica Costa	**+46 (0)70 8102141**

Onsdag 2 sep *Malmö*			
8.39-10.57	**Tåg till Malmö**	SJ Snabbtåg 483, vagn 4	
	Väskor lämnas i förvaringsboxar på stationen		
11:30	**Nyhamnen, samling vid färjeterminalen**		
11.30-13.00	Lunchmöte Projekt Naturbaserade lösningar mellan land & hav	Hanna Hamad Johansson Klimatanpassningsstrateg, Miljöförvaltningen Hanna Ahlström Isacson Landskapsarkitekt LAR/MSA, Urbio	hanna.hamadjohansson@malmo.se, 072-163 82 13 hanna.a.isacson@urbio.se, 0731-450053
13.0-15.00	Omställningslabb Malmö och projekt FLORENCE	Emma B Jones Landskapsarkitekt LAR/MSA, Mareld	emma.b.jones@mareldarkitektur.se, +46 72 534 33 00
15.30-17.00	**Naturum Marint kunskapscentrum Öresund** **Ribersborgstigen 4**	Michael Palmgren	070-5151934
17.35	**Tåg till Köpenhamn**		
18.30	**Check-in på hotell, fritid**		
	Scandic spectrum	Karta	
	Scandic vid Kalvebode brygge (bredvid Havne höst)	Bokningsnummer EVE030926	
19.00	**Gemensam middag?**	frivilligt och på egen bekostnad	

Torsdag 3 sep *Köpenhamn / Køge*			
09.02-09.41	**Tåg till Køge**	Biljetter ej bokade, Alexandra köper åt alla	
	Køge Söndre Havn, samling vid stationen		
09.50-11.30	Guidad visning Køge Söndre Havn	Michael Møller Guldager, Administrationschef Køge Kyst Palle Egeberg Andersen, Køge kommun	mg@koegekyst.dk, +45 21 25 53 89 +45 56 67 83 43 pea@koege.dk
11.30-12.30	**Lunch**		
ca. 13.00-14.00	**Tåg till Köpenhamn**	Biljetter ej bokade, Alexandra köper åt alla	
14.00	**Havhøst**	Malin och Karl-Johan guidar	
15.00	**Gemensam workshop på hotellet**		
17.00	**Hämta cyklarna från hotellet**		
	Nordhavnstippen		
	Cykla till Nordhavnstippen, cruise terminalens utsiktstorn, vandra / cykla runt	frivilligt	
18.30	**Gemensam middag?**	frivilligt och på egen bekostnad	

Fredag 4 sep *Köpenhamn*			
innan kl.9.00	checka ut från hotellet, lämna väskor på hotellets förvaring		
9.00	Cykla till Nordhavnstippen, Gdanskgade 18, 2150 København		
9.30-10.30	**Lynetteholm**	Flemming Rafn	
	Cykla till Vesterbro, Enghaveparken, 1758 København		
11.00-12.00	**Enghave Climate Park**	Flemming Rafn	
12.00-13.00	**Lunch och uppsamling**		
13.00-14.00	Lämna cyklarna på hotellet, hämta väskor		
14.29-18.05	**Tåg till Göteborg**		